

Συνέντευξη με τον κ. Αποστολάκη Ιωάννη
Κρήτη, Περβόλια Ν. Ρεδύμνης, Τ.Ε.Ι. Κρήτης (Παράρτημα Ρεδύμνου)
28 Οκτωβρίου 2004

Ερευνητές συμμετέχοντες στη συνέντευξη:

Θεοδοσοπούλου Ειρήνη

Ερ. Σήμερα 28 Οκτωβρίου του 2004 έχουμε τη χαρά και την τιμή να μιλάμε με τον λαουτιέρη, τον κύριο Αποστολάκη Ιωάννη. Κατάγεστε κύριε Γιάννη από ποιο μέρος;

Απ. Από τη Γωνιά Ρεδύμνης. Γωνιά Ρεδύμνης. Είναι κοντά Ατσιπόπουλο, Γωνιά.

Ερ. Υπήρχε κανένας στην οικογένεια που να ασχολιόταν με τη μουσική; Εσείς πώς πιάσατε να μαθαίνετε λύρα;

Απ. Έχω έναν θείο ο οποίος ασχολιόταν με λαούτο, ένα ξάδελφο, ο γιος του βέβαια, από 'κει πρέπει να πήρα κι εγώ. Οι ρίζες μου πρέπει να είναι από 'κει.

Ερ. Ο θείος σας πώς ονομαζόταν;

Απ. Αποστολάκης Γιάννης, το ψευδώνυμο ήταν «Κρητικός». Έπαιζε με τον Ροδινό, με τον Καρεκλά, με όλους τους παλιούς, τότε αλλά... πέθανε νέος, βέβαια, και δεν πρόλαβε να κάνει και δισκογραφική δουλειά αυτός.

Ερ. Το ψευδώνυμο και το δικό σας είναι «Κρητικός»;

Απ. Κοντά σ' αυτόν πήρα κι εγώ το ψευδώνυμο.

Ερ. Έπαιζε λαούτο;

Απ. Λαούτο έπαιζε, ναι.

Ερ. Και έπαιζε και με το Ροδινό;

Απ. Με τον Ροδινό είχε παίξει αλλά πιο πολύ με τον Καρεκλά... πάρα πολύ. Με τον Καρεκλά ήταν δεμένοι.

Ερ. Από πού καταγόταν ο παππούς σας;

Απ. Από τη Γωνιά Ρεδύμνης. Γωνιά Ρεδύμνης, εν τω μεταξύ αυτός ήταν στην Αθήνα. Γι αυτό τον είχαν ονομάσει «Κρητικό». Ήταν στην Αθήνα και ο

«Κρητικός», ο «Κρητικός» οι Αθηναίοι, τον εβγάλανε «Κρητικό». Και κοντά σ' αυτόν εγίνηκα κι εγώ «Κρητικός».

Ερ. Σας είχε πει έτσι ιστορίες με τον Καρεκλά;

Απ. Εγώ το θείο μου πολύ δεν τόνε θυμάμαι. Το θείο μου δεν τόνε θυμάμαι πάρα πολύ κι ούτε σαν λαουτιέρη. Τον ξάδελφό μου θυμάμαι πάρα πολύ που ήμασταν σχεδόν, εντάξει, αυτός πρέπει να 'τανε δέκα χρόνια μεγαλύτερος από μένα. Αυτή ήταν η αιτία που έχω ξεκινήσει κι εγώ.

Ερ. Ο θείος σας ήταν Γιάννης Αποστολάκης;

Απ. Γιάννης Αποστολάκης ήτανε, ναι.

Ερ. Και εκτός από τον Ροδινό είχε παίξει και με τον Μπαξεβάνη;

Απ. Ο Μπαξεβάνης... κάνανε ντουέτο. Κι έπαιξε λαούτο αυτός. Κατ' αρχήν τα χρόνια εκείνα παίζανε δύο όργανα, ένα λαγούτο και μια λύρα. Σπάνιζε να παίζουνε δυο λαγούτα μαζί. Πολύ... όπως πάμε τώρα εμείς και παίζουμε τρία, τέσσερα και πέντε άτομα. Τότε παίζανε δύο όργανα.

Ερ. Δυο λαούτα μόνο, σόλο, παίζανε; Δηλαδή μόνα τους;

Απ. Παίζανε και τότε αλλά δε θρυσκότανε τα λαγούτα. Ήτανε πολύ λίγα και παίζανε ένα λαγούτο και μια λύρα.

Ερ. Ο θείος σας, σας έλεγε ότι υπάρχουνε μαντολίνα στην περιοχή;

Απ. Εκεί, όχι. Σε μας μαντολίνα δεν παίζανε μαντολίνα. Ούτε κιθάρες.

Ερ. Για τον Καρεκλά έχετε ακούσει από πού καταγόταν;

Απ. Δε ξέρω καθόλου για τον Καρεκλά.

Ερ. Για το Ροδινό;

Απ. Ο Ροδινός ήταν από τα Φρατζεσκιανά Μετόγια που είν' η μάνα μου από 'κει πέρα. Τα αδέρφια του τα ξέρω όλα, εν τω μεταξύ ξέρω και το δάσκαλο του Ροδινού, που ήταν απ' το χωριό το δικό μου. Καλαϊντζάκης. Ο Καλαϊντζάκης είχε μάθει το Ροδινό.

Ερ. Να παίζει λύρα;

Απ. Να παίζει λύρα. Το οποίο δεν έχει αναφερθεί ποτέ. Και του Καλαϊντζάκη η λύρα υπάρχει, αν δεν κάνω λάθος πρέπει να 'χει πάει στο μουσείο στα Μετόγια. Μαζί με το Ροδινό.

Ερ. Αυτή την πληροφορία από πού την ξέρετε εσείς;

- Απ. Την ξέρω από τον πατέρα μου, διότι ο πατέρας μου έπιανε στα γλέντια τους. Κι από 'κει έχω μάθει ας πούμε ότι ήτανε δάσκαλος του Ροδινού ο Καλαϊντζάκης.
- Ερ. Ο πατέρας σας ζει;
- Απ. Όχι, όχι, έχει πεθάνει.
- Ερ. Έπαιζε λαούτο;
- Απ. Όχι, δεν έπαιζε καθόλου. Τραγουδούσε. Τραγουδιστής ήτανε.
- Ερ. Και πήγαινε κι άκουγε τον Ροδινό;
- Απ. Άκουγε το θείο μου, τον αδελφό του, στα γλέντια, τότε υπήρχαν τα γλέντια, ήταν και δύσκολες οι εποχές βέβαια, υπήρχαν κάποια άτομα τα οποία θεί να πάνε στο γλέντι σαν αθανταδόροι, ας πούμε. Το γλέντι τότε γινόταν μ' ένα μπουκάλι ρακί, ούζο, με καρπούζα εκεί ήταν τα γλέντια, δεν ήταν όπως είναι τώρα. Θε' να πάνε απ' ό,τι μου 'λεγε ο πατέρας μου απ' ό,τι θυμάμαι και μου 'λεγε ότι ο πατέρας μου είχε τον θείο μου αθανταδόρο... ήταν αθανταδόρος του θείου μου. Δηλαδή θε' να παίζει εκεί που έπαιζε να σηκωθούν να χορέψουν, να βάλουν την αρχή, να σηκώσουν το γλέντι... τώρα είν' αλλιώς βέβαια.
- Ερ. Τώρα δεν υπάρχουν οι αθανταδόροι;
- Απ. Δεν υπάρχουν οι αθανταδόροι τώρα. Δεν υπάρχουνε. Είναι διαφορετικά.
- Ερ. Κανένας στην οικογένειά σας έπαιζε λύρα;
- Απ. Όχι. Λύρα, όχι. Μόνο λαγούτο.
- Ερ. Άλλος παίζει λαούτο;
- Απ. Τώρα δε ζει κανένας. Ένας ξάδελφός μου, ο γιος του θείου μου, τώρα έχει πεθάνει κι αυτός, έχω μείνει μόνο εγώ.
- Ερ. Ένας και καλός.
- Απ. Ε, παρά πολλοί και σκάρτοι.
- Ερ. Ένας και πολύ καλός. Για το Ροδινό ή τον Καρεκλά είχατε ακούσει ιστορίες από τον πατέρα σας ή το θείο σας;
- Απ. Ο Ροδινός απ' ό,τι ξέρω εγώ δεν έζησε και πολλά χρόνια, ας πούμε. Ήτανε στη λύρα του επάνω... τα κομμάτια που έπαιζε αυτά ήτανε συγκεκριμένα. Μετά ήταν δυο - τρία κομμάτια τα οποία αυτά έπαιζε. Ήταν απάνω στην εξέλιξή του. Πάνω που εξελιζότανε, πέθανε.

- Ερ. Τι σκοπούς έπαιζε ο θεός σας μαζί τους, ξέρετε;
- Απ. Αυτά δεν τα ξέρω. Οι σκοποί συνήθως... ό,τι έπαιζε ο Ροδινός. Αυτούς τους σκοπούς που έπαιζε ο Ροδινός, έπαιζαν. Δεν ήταν και πολλά ακούσματα τότε.
- Ερ. Ο Ροδινός τι έπαιζε;
- Απ. Λύρα έπαιζε.
- Ερ. Τι σκοπούς;
- Απ. Είχε βγάλει τον Πρώτο ...τόρα, λένε ότι ο Πρώτος είν' του Ροδινού... άλλοι λένε ότι είναι από τα Χανιά, Χανιώτικος. Εγώ δεν το ξέρω βέβαια αυτό. Εγώ τον έχω ακούσει πάντως απ' τον Ροδινό. Δεν έχω ακούσει από άλλους.
- Ερ. Ο Καρεκλάς;
- Απ. Ο Καρεκλάς, έχει τύχει εγώ σαν μαθητής να 'χω παίξει μαζί του, βέβαια μαθητής, δεν ήξερα καλά - καλά να παίζω λαγούτο κι έχει τύχει έχω παίξει δυο - τρεις φορές παρέα που ζούσε τότε ο Καρεκλάς. Έπαιζε την αξέχαστη σούστα του Καρεκλά. Αυτό ήτανε το καλύτερο... αυτό το άκουσμα στο αυτί μου εμένα, η σούστα του.
- Ερ. Σας έλεγε «μην πατάς έτσι, εδώ το θέλω αλλιώς»;
- Απ. Όχι, δεν έκανε παρατηρήσεις καθόλου. Εγώ κατ' αρχήν δεν ήξερα καλό λαγούτο τότε, μάθαινα, μου 'δειχνε όμως...μου έδειχνε.
- Ερ. Πώς σας έδειχνε;
- Απ. Ε... Το χρόνο, συγκεκριμένα, δηλαδή ήθελα να παίζω το χέρι μου σαν πρώτη φάση μου λέει «θα πατήσεις το πόδι σου, θα 'ν' το χέρι σου κάτω». Μου 'δειχνε κάτι αρχές, ας πούμε. Από 'κει και πέρα είχα παίξει πολλές λίγες φορές μαζί του. Όχι πολλές. Στην παρέα απάνω δεν εύρισκε λαγούτο, λαγούτα τότε δεν υπήρχανε, πολλοί λαγουτιέρηδες. Ήτανε πολύ λίγοι. Ε, και ένας άσχετος του 'κανε αυτουνού.
- Ερ. Ποια χρονιά;
- Απ. Αυτή τη χρονιά πρέπει να ήτανε το '68...'70, κάπου εκεί.
- Ερ. Το όνομά του το πραγματικό ποιο ήταν;
- Απ. Δεν το θυμάμαι καθόλου.
- Ερ. Καρεκλάς ήταν το ψευδώνυμο.
- Απ. Καρεκλάς, μπράβο. Ναι.

- Ερ. Έκανε καρέκλες;
- Απ. Όχι, έτσι ήταν, όπως είναι κι εμένα τώρα το ψευδώνυμό μου «Κρητικός», έτσι είναι κι αυτουνού.
- Ερ. Ζει κανένας από την οικογένειά του;
- Απ. Σήμερα έμαθα ότι έχει ένα γιο. Συγκεκριμένα από τον κύριο Μανώλη. Σήμερα το 'μαθα. Δεν το 'ξερα ότι έχει γιο. Ο Ροδινός δεν είχε κάνει βέβαια, οικογένεια ...
- Ερ. Το όνομα του Ροδινού το πραγματικό το ξέρουμε ποιο ήταν; Ανδρέας;
- Απ. Αντρέας, μπράβο.
- Ερ. Και το Ροδινός ήταν επίθετο ή ήταν παρατσούκλι;
- Απ. Όχι. Επίθετο. Απ' ότι θυμάμαι, μου 'λεγε η μάνα μου λόγω το ότι ήτανε από το ίδιο χωριό... πριν πεθάνει, αυτός πέθανε από φυματίωση νομίζω, πριν πεθάνει, είν' ένα βουνό, το λένε... έχει κι ένα εκκλησάκι το Άγιο Πνεύμα και το μέρος εκεί το λένε Νίπος. Νίπος. Είναι ένα βουναλάκι το οποίο φαίνεται η μισή Κρήτη απ' εκεί. Κι έχει πολύ καθαρό αέρα. Και λέγανε ότι έβγαине 'κει πάνω κι έπαιζε τη λύρα τη νύχτα παρόλο που τον είχαν λέει απαγορέψει οι γιατροί κι έπαιζε τη νύχτα κι ακουγόταν από το χωριό η λύρα του τόσο μελωδική, βέβαια τότε ο κόσμος διψούσε από όργανα και ν' άκουγε λίγο λύρα έστανε τ' αυτί, δεν είν' όπως τώρα που υπάρχει σε όλα τα σπίτια ή και στ' αυτοκίνητα. Και όντως τέτοια μελωδία δεν ακουγότανε... μόνος του όπως έπαιζε 'κει, παρόλο που τον είχαν απαγορέψει οι γιατροί, έπαιζε τη λύρα κι ακουγότανε από τα Φρατζεσκιανά Μετόχια. Σ' ευθεία γραμμή βέβαια είναι πεντακόσια μέτρα αλλά κάνει κύκλους για να βγει 'κει πάνω.
- Ερ. Καμιά ιστορία για το πώς είχε μάθει να παίζει; Κάτι που λένε για νεράιδες;
- Απ. Το 'χω ακούσει κι αυτό αλλά εγώ νομίζω, δεν πρέπει να 'ναι έτσι.
- Ερ. Το έχετε σαν ιστορία;
- Απ. Το 'χω ακούσει σαν ιστορία.
- Ερ. Από πού;
- Απ. Από διάφορους εκεί χωριανούς. Στο δάσκαλό του σας είπα ότι ήταν ο Καλαϊντζάκης ο Βαγγέλης. Δεν έχει αναφερθεί ακόμα. Και τα παιδιά του, του Βαγγέλη ζούνε... το 'χαμε φέρει κουβέντα... είναι στη Γωνιά ορισμένα,

άλλα είναι στην Αθήνα... και δεν έχει αναφερθεί ακόμα για το δάσκαλο το Ροδινού. Το Βαγγέλη το θυμάμαι εγώ σαν άνθρωπο, όχι να παίζει. Γιατί πέθανε κι αυτός, ντάξει. Σαν άνθρωπο τότε θυμάμαι, ήταν ένα γεροντάκι εκεί, αλλά λένε ότι έπαιζε πολύ φοβερή λύρα. Δηλαδή, σαν πρώτη φάση ήταν ο δάσκαλός του αυτός. Του 'δειξαν ας πούμε τα πρώτα βήματα, όχι πως του 'δειξεν τους σκοπούς του Ροδινού ότι ήταν δικοί του, από 'κει και πέρα είχε ταλέντο ο άνθρωπος γι' αυτό ...

Ερ. Είχε μάθει και άλλους; Είχε μάθει και κάποιο ...

Απ. Όχι μόνο αυτό. Ο θείος μου έπαιζεν πάρα πολύ με τον Καλαϊντζάκη, με τον Καρεκλά και με το Ροδινό.

Ερ. Σε ποια μέρη έπαιζε ο θείος σας;

Απ. Τότε τα χωριά τα γύρω - γύρω ήτανε. Ήτανε το Γεράνι, ήτανε τα Μετόχια, ήτανε τη Γωνιά, τ' Ατσιπόπουλου, τα γύρω - γύρω χωριά εκεί, το Βαλσαμόνερο...

Ερ. Τους καλούσαν δηλαδή;

Απ. Ναι.

Ερ. Σε πανηγύρια;

Απ. Σε γλέντια...

Ερ. Σε γάμους;

Απ. Ναι... ναι. Τα πανηγύρια τότε ήτανε μια ρακή κι ένα ούζο... δεν ήτανε όπως είναι τώρα ολόκληρα ξεφαντώματα με χιλια άτομα. Εκεί 'κάναν ένα γλέντι με είκοσι - τριάντα ανθρώπους, σαν να γλεντούνε μια βδομάδα, δεν είναι όπως είναι τώρα, παπ, σε τρεις ώρες έφυγε το γλέντι.

Ερ. Τον Φουσταλιέρη τον είχε γνωρίσει ο θείος σας;

Απ. Ναι. Κι εγώ τον είχα γνωρίσει τον Φουσταλιέρη. Είχα ακούσει όλα τα κομμάτια και τα παιζίματά του. Δεν είχε τύχει όμως να τον ακούσω σε ζωντανή. Σαν άνθρωπο τον ήξερα. Είχε ένα... ρολόγια έφτιαχνε αυτός εδώ στο καμαράκι και του 'χα πάει κι εγώ ρολόγια που 'μουνα μικρός, ας πούμε, δεν τον έχω ακούσει να παίζει καθόλου βέβαια ζωντανά. Αυτά για τον Φουσταλιέρη.

Ερ. Εσείς πώς μάθατε να παίζετε;

Απ. Εγώ έμαθα... είμ' αυτοδίδακτος, δε μου 'χει δείξει κανένας, ο ξάδελφός μου, του θείου μου του «Κρητικού» ο γιος, που ήταν κι αυτός ένας καλός οργανοπαίχτης, ο οποίος είχεν έρθει στο σπίτι μας και κάποια στιγμή του λέω... είχα ένα λαγούτο εγώ 'κει πέρα και του λέω «ξάδελφε έλα να μου δείξεις αυτό, ένα κομμάτι».

Ερ. Το όνομά του ήταν Γιώργος;

Απ. Ναι. Του λέω «έλα να μου δείξεις ένα κομμάτι εδώ». Πιάνει το λαγούτο το δικό μου, μου δείχνει λοιπόν, δε μπορούσε ο άνθρωπος, απ' ό,τι βλέπω εγώ τώρα δε μπορούσε να μου κάνει...να μου δείξει. Το παίζει το κομμάτι αυτό, το ξαναπαίζει λοιπόν, το παίρνω εγώ, τίποτα, δε μπορούσαμε. Το ξαναπαίζει αυτός, κάποια στιγμή βαρέθηκε και μου λέει «άντε ρε, φύγε από 'κει, δε μπορώ να σου δείξω». Αυτό που μου είπε εμένα, την κουβέντα αυτή, εγώ στεναχωρήθηκα. Έφυγε αυτός, όλη νύχτα να κοιτάζω να πολεμώ να μάθω αυτό το κομμάτι που... του 'χα πει. Πήγα στο Ρέθυμνος.

Ερ. Θυμάστε ποιο κομμάτι ήταν;

Απ. Θυμούμαι. Ήτανε λοιπόν, Ανέβαινα στη εκκλησιά το 'χει γράψει ο Μανιάς. Πήγα στο Ρέθυμνος, το βρήκα, πήρα ένα μαγνητοφωνάκι, τότε δύσκολες εποχές, κατεβαίνω στο σπίτι, κάθομαι όλη νύχτα, δυο, τρεις μέρες να το μάθω το κομμάτι, έρχεται μετά από μία εβδομάδα, γιατί εμείς μέναμε μέσα στο Αγιασμάτσι, είναι έξω από τη Γωνιά, κάπου τρία χιλιόμετρα κι είναι ένας οικισμός το σπίτι μας, το δικό μας μόνο. Δεν είχαμε άλλα παιδιά να συναναστρέφομαι, γι αυτό το λαγούτο ήθελα να το μάθω. Καθίζω εγώ εκεί πέρα τρεις μέρες, τέσσερις εχτύπουμουν μ' αυτό το κομμάτι, το 'μαθα. Το πρώτο μου κομμάτι από πείσμα... γι' αυτό έμαθα κιόλας. Έρχεται ο ξάδελφός μου μετά από μια βδομάδα, του λέω εγώ «έλα να μου ξαναπαίξεις το κομμάτι». «Φύγε βρε μπουνταλά», μου λέει, «φύγε και δε μπορώ να στο δείξω. Στο 'παιξα μια, στο 'παιξα δυο, στο 'παιξα τρεις». Πιάνω εγώ το λαγούτο και του το παίζω κι έμεινε μ' ανοιχτό το στόμα. Και λέει τση μάνας μου «δεν το περίμενα αυτό ο Γιάννης να το μάθει αυτό, να το παίζει τέλεια». Γύρισε το πράμα... δούλευα πολύ βέβαια... μόνος μου. Χωρίς νότες, χωρίς τίποτα. Άκουα, αφού άμα μάθεις τα πρώτα βήματα και ακούς μετά, επί τόπου μεταδίδεις, στα χέρια σου... γενικά. Ό,τι κι αν ακούσω αυτή τη

στιγμή, τακ, το μεταδίδω. Έγινα καλύτερος απ' αυτόν. Βέβαια πέθανε νωρίς διότι αυτός έπινε πολλή ρακή κι έπαθε κύρωση του ήπατος και πέθανε. Αυτός πέθανε σαράντα δύο χρονώ.

Ερ. Νέος.

Απ. Ναι, πολύ νέος. Είχε γράψει κάτι δισκάκια αυτός, έχουνε χαθεί αυτά τα πράματα, δε ξέρω πού μπορώ να τα βρω. Γιατί κάνει με κάποιο Δασκαλάκη, χωριανό μας, λύρα. Γιάννης Δασκαλάκης, κι έπαιζε ωραία λύρα έπαιζε αυτός. Πέθανε κι αυτός τριάντα πέντε χρονώ από καρδιά. Κάποιο Βεζυργιαννάκη είχε γράψει νομίζω είναι από το... ο Βερυργιαννάκης αυτός από το Μιζόρρυμα. Και αυτά τα κομμάτια... τότε γράφανε μικρά δισκάκια... δεν τα θυμούμαι καθόλου. Εγώ δεν τα θυμούμαι καθόλου. Ούτε τίτλους, τίποτα. Δε ξέρω όμως αν υπάρχουν στην εταιρία, οι μήτρες αυτά, δεν ξέρω, δεν ξέρω. Ήτανε που λες, έπαιζα 'γω και πριν ας πούμε, ήθελα να βρω σύρματα, να πάω να τεντώνω σύρματα να κάνω ντιν νταν ντουν, μ' άρεσε η μουσική από μικρός. Πολύ μικρός.

Ερ. Πώς και δεν πιάσατε άλλο όργανο και θέλατε λαούτο;

Απ. Το λαγούτο θέλω, δε θέλω τίποτα άλλο όργανο. Δε μ' αρέσει. Έχω πιάσει και λύρα, παίζω λίγο λύρα αλλά δεν μ' αρέσει η λύρα. Μ' αρέσει το λαγούτο. Το μαντολινάκι λίγο κι αυτό προσπαθώ να το παίζω αλλά με κουράζει... δεν μ' αρέσει όπως μ' αρέσει το λαγούτο.

Ερ. Παίζανε μαντολίνο στη Γωνιά;

Απ. Δεν... Στη Γωνιά, όχι. Δεν το ξέρω. Αυτό δεν το ξέρω. Μόνο λύρα έπαιζε ένας Δασκαλάκης, έχει πεθάνει αυτός, ο θείος μου κι ο ξάδελφός μου.

Ερ. Σε ποια ηλικία έτσι βγάλατε το πρώτο σας γλέντι, νοιώσατε δυνατός;

Απ. Το πρώτο μου γλέντι πρέπει να ήταν το '76 - '77. Εκεί ήτανε ο πρώτος μου γάμος.

Ερ. Με ποιον;

Απ. Τότε ήτανε κάποιος Αγγελάκης Γιάννης, έπαιζε λύρα, γιατί τώρα παίζει λαγούτο χάρη σε μένα.

Ερ. Γιατί χάρη σε σας;

Απ. Είχε πάθει ένα ατύχημα στο χέρι, τον είχε χτυπήσει μια μηχανή και δε μπορούσε να παίζει λύρα. Παίζαμε όμως εμείς σαν αρχή, μαζί. Μαζί κάναμε

μπρόβες, όλα λοιπόν... Τυχαίνει ένας γάμος, αυτουνού συγκεκριμένα, στο Μούντρος, μου λέει να πάμε να παίξουμε σ' ένα γάμο, εγώ του λέω δεν πάω στο γάμο. Εγώ ντρεπόμουνα. Με τίποτα δε μπορούσα να πάω στο γάμο. Μου λέει και ποιο θα βρω και πώς θα πάω...κι αυτός δεν είχε ξαναπαίξει σε γάμο.

Ερ. Πόσο χρονών εσείς τότε;

Απ. Εγώ τότε πρέπει να 'μουνα τότες άντε 17, 18 χρονώ. Πάμε στο γάμο, όλη νύχτα πού 'παιζα εγώ στο γάμο έσκυβα το κεφάλι μου, δε μπορούσα να δω κανένα.

Ερ. Γιατί;

Απ. Ε, ντρεπόμουνα, έλεγα καλά τα παίζω... κακά τα παίζω. Βγάλαμε λοιπόν έξι χιλιάρικα. Εκείνη την εποχή ήταν τα έξι χιλιάρικα χρυσά λεφτά. Τα λεφτά... Ακούγαμε τα έξι χιλιάρικα... και αυτός κι εγώ τραγουδούσε βέβαια αυτός σαν λυράρης, εγώ δεν τραγουδούσα τότε.

Ερ. Τώρα τραγουδάτε.

Απ. Τώρα ψιλοτραγουδάω. Από 'κει και πέρα παίζαμε σε πολλά γλέντια.

Ερ. Μαζί οι δυο σας.

Απ. Μαζί οι δυο μας. Μέχρι που πήγα φαντάρος εγώ. Πήγα το '77 φαντάρος... επαίζαμε σε αρκετά γλέντια. Είχαμε πολλή δουλειά.

Ερ. Σε μαγαζιά παίζατε;

Απ. Σε μαγαζιά παίζαμε τότε θυμάμαι κι ήτανε το «Τρεχαντήρι» στο Ρέθυμνος, ήτανε... «Πατούχα» το λέγανε τώρα... Πατούχα νομίζω πως τον λέγανε εδώ στα Περβόλια, ήταν ο «Λεμονάκης», ήτανε το «Αρκαδι», οι «Ρίζες». Αυτά τα μαγαζιά μας συνεριζότανε.

Ερ. Αυτά όλα τα μαγαζιά που είπατε ήταν όλα στο Ρέθυμνο;

Απ. Ναι. Στο Ρέθυμνος. Το Τρεχαντήρι ήτανε το πρώτο - πρώτο μαγαζί εκεί θυμάμαι εγώ κι έπαιζεν ο Σκορδαλός...μάλιστα το μαγαζί αυτό ήτανε διώροφο. Κι έπαιζε ο Σκορδαλός από πάνω ας πούμε και μια μικρή φέρμα από κάτω. Θε' να γεμίσει πάνω... να κατεβούνε κι από κάτω. Τα μαγαζιά αυτά βάζανε τότε εκατόν πενήντα ανθρώπους, εκατό ανθρώπους, παραπάνω δε βάζανε.

Ερ. Στα μαγαζιά πώς γινότανε; Καθόσασταν μια βραδιά, δυο βραδιές;

Απ. Δυο βραδιές ήτανε. Δύο, Σαββάτο με Κυριακή. Και δουλεύαμε τις δυο βραδιές φουλ. Ο κόσμος πήγαινε στα γλέντια. Τα μαγαζιά δουλεύανε τότε.

Ερ. Να ρωτήσω κάτι: Με ένα λαούτο ήταν ο Αγγελάκης ο Γιάννης, μόνο μαζί σας;

Απ. Ναι. Μαζί παίζανε. Δύο, πάντα. Τότε τα τρία λαγούτα ήτανε πολύ σπάνια. Τρία όργανα. Δύο όργανα παίζαμε γι' αυτό έκανε και καλό σε μένα. Δε μπορούσα να κάνω νοθεία απάνω στη μουσική, που είναι κάποια άτομα, δε λέω ονόματα, που παίζουνε, πάνε και χτυπάν το χέρι τους εκεί, λέει βραδιά είναι και θα περάσει. Να πάρουμε τα λεφτά. Όχι, εγώ δούλευα πάνω στο όργανο, μ' άρεσενε κι ήθελα να γίνω και καλύτερος απ' τον καθένα. Τέλος πάντων, θυμάμαι τα μαγαζιά αυτά και μας συνοριζότανε, πού θα πρωτοπαίζουμε. Κι είχαμε συνέχεια γλέντια. Και πανηγύρια το καλοκαίρι. Έσπασ' ο Γιάννης το χέρι του... δεν μπορούσε να παίξει καλή λύρα, είχαμε προβλήματα, πήγα 'γω φαντάρος, γυρνώντας από φαντάρος είχε κάνει αυτός δικό του συγκρότημα... έπαιζε με κάποιους άλλους, εγώ ψαχνόμουν να βρω το λυράρη μου. Βρήκα λοιπόν το Λαμπάκη το Νίκο. Ένα καλό παιδί, καλή λύρα, εκάναμε συνεργασία μ' αυτό το παιδί που πιστεύω ότι η συνεργασία είναι λίγη τα πολλά χρόνια αυτά που 'χω κάνει μ' αυτόν, είναι πολύ λίγα άτομα το χουνε κάνει. Είκοσι πέντε χρόνια παίζαμε μαζί. Χωρίς ...

Ερ. Ακόμα παίζετε;

Απ. Όχι. Δυστυχώς χωρίσαμε όχι για κακό, για καλό. Μπορεί να 'ναι καλό και για μένα. Και γι αυτόν. Είχαμε γράψει ένα δίσκο, πριν εφτά χρόνια από τώρα, είχαμε γράψει έναν δίσκο, «Αγάπες ψεύτικες». Πήγε καλά ο δίσκος. Η συνεργασία μας ήτανε... είχαμε γλέντια πολλά, είχαμε κι άλλο παιδί στο συγκρότημα... τώρα τελευταία πάμε και με πολλά άτομα μέσα. Και τουμπερλέκι έχουμε και μαντολίνο μπήκε και κιθάρα μπήκε ...

Ερ. Πότε μπήκαν αυτά στο συγκρότημα;

Απ. Αυτά, πριν... μετά τη δισκογραφική δουλειά που κάναμε.

Ερ. Το '97, '98 δηλαδή.

Απ. Ναι. Αρχίσαμε και παίζαμε με περισσότερα όργανα. Τώρα τελευταία δεν χωρίσαμε έτσι για κακό απλώς εγώ με το Γιώργο τον Κουκάκη ήμασταν

καλοί φίλοι και εσμιζαμε μαζί. Σαν λαγουτιέρης αυτός. Κι όποιος λυράρης τύχει. Με το Μανόλη τώρα τελευταία είναι... παίζει πάλι με το Φουντουλάκη, είναι ένας καλός λυράρης. Δουλεύει απάνω στη μουσική... ο Νίκος έχει κάνει κι άλλες δουλειές, δεν του βολεί να δουλέψει τη μουσική όπως...θέλει η μουσική κάποια εξέλιξη.

Ερ. Από πού κατάγεται ο Νίκος;

Απ. Είναι από τον Άγιο Κωνσταντίνο. «Νίκο έλα να κάνομε μια πρόβα... πρέπει να κάνομε πρόβα διότι χρειάζεται κι η πρόβα αυτή». Είχεν άλλες δουλειές, δε μπορούσε ν' ασχοληθεί μαζί μου, ε, με το γιο του τώρα, καλό είναι ν' αλλάζεις και λίγο το σχήμα.

Ερ. Είκοσι πέντε χρόνια όμως ήσαστε με το Λαμπάκη μαζί;

Απ. Ναι. Είκοσι πέντε μαζί, πήγαμε και πάρα πολύ καλά...

Ερ. Πόσα χρόνια ήσασταν σ' εκείνο το σχήμα;

Απ. Παλιά με το Νίκο ήμασταν... εγώ, ο Νίκος, ο Αγγελάκης λοιπόν λόγω που 'χε σπάσει το χέρι του και τραγουδούσε αυτός. Δεν τραγουδούσα εγώ. Του λέω Γιάννη «πάρε ένα λαγούτο, κάνε 'κει πως παίζεις να τραγουδάς». Και κάναμε ένα συγκρότημα πρώτο. Εγώ σαν λαγούτο που βοηθούσα τη λύρα, ο Νίκος ο Λαμπάκης σαν λύρα καλή, εντάξει, δε χρειαζόταν και το άλλο λαγούτο τόσο καλό, του 'δειχνα εγώ του Γιάννη, γι αυτό είπα προηγουμένως ότι είμαι εγώ ο κάποιος που του 'χει φερθεί...

Ερ. Τον παρακινήσατε να παίζει λαούτο.

Απ. Ναι. Μπράβο. Και κάναμε ένα καλό σχήμα. Ήμασταν τότε, πρέπει να είναι το '82, '83, ήμασταν το πρώτο συγκρότημα στο Ρέθυμνος. Αυτό μπορεί να το επιβεβαιώσουν και κάποια άτομα στο Ρέθυμνος άμα ρωτηθεί. Ήμασταν το πρώτο συγκρότημα. Είχαμε κανονίσει να γράψουμε κι ένα δίσκο, αλλά δε μας αφορούσε ο δίσκος τότε τόσο όσο...είχαμε δουλειά πολλή. Πάρα πολλή δουλειά. Ήμασταν το πρώτο συγκρότημα. Ε, κι ο Γιάννης κάποια στιγμή, παίζαμε έξη - εφτά χρόνια μαζί, το συγκρότημα αυτό, έφυγε ο Γιάννης απ' το δικό μας συγκρότημα, έπαιζε με διαφόρους...

Ερ. Εσείς πήρατε μετά άλλο λαουτιέρη στο συγκρότημα;

Απ. Ναι. Πήραμε κάποιον Βελονάκη στο δικό μας συγκρότημα...

Ερ. Μπήκαν κι άλλα όργανα μετά;

- Απ. Ε, μετά μπήκαν κι άλλα όργανα, μπήκε τουμπερλέκι, μπήκε μια κιθάρα, ένας Πολίτης Κώστας ήταν η κιθάρα μας, με διαφόρους... όποιος, εγώ κι ο Λαμπάκης κι όποιος άλλος έμπαινε μέσα δεν είχαμε κανένα πρόβλημα.
- Ερ. Ποια χρονολογία θυμάστε περίπου μπήκαν τα τουμπελέκια και οι κιθάρες;
- Απ. Πρέπει να 'ταν το '88, '87, κάπου 'κει. Παίξαμε με το Γιώργη το Βελόνη, παίξαμε έτσι δέκα χρόνια πρέπει να παίξαμε μαζί. Τα τρία κι όποιος έμπαινε μέσα, με διάφορους μετά... Εγώ με το Λαμπράκη μέχρι πέρυσι παίξαμε μαζί. Μέχρι πέρυσι 16 Ιανουαρίου. Από 'κει και πέρα, είχαμε και με το Γιώργη συνεργασία πριν, αλλά εγώ με το Γιώργη και όποιος άλλος τύχει, δεν λέω ότι έχει συμβεί, αυτά δε λέγονται, αλλά τα συγκροτήματα αυτά τυχαίνουνε.
- Ερ. Είναι δύσκολη η δουλειά να συνεργάζεσαι με τόσους ανθρώπους τη νύχτα, να κάνεις τον κόσμο να γλεντάει, να είσαι πάντα άψογος;
- Απ. Είναι δύσκολο. Πολύ δύσκολο. Εγώ, να πω κάτι το οποίο... είχε πεθάνει ο πατέρας μου, είχα κλείσει γάμο, είχε πεθάνει ας πούμε, ήτανε Τρίτη και το Σάββατο έπρεπε να παίξω σε γάμο.
- Ερ. Και πήγατε;
- Απ. Και πήγα στο γάμο, δεν ήθελα να πάω, με παρακίνησε η μητέρα μου, λέει θα πας στο γλέντι διότι δεν έχει... ο πατέρας μου δε ξαναγυρίζει πίσω. Απλώς πρέπει να πας να ικανοποιήσεις και τους ανθρώπους που σ' έχουνε καλέσει. Πήγα και είπα μια μαντινάδα «γελώ μα μέσα μου πονώ, δε θέλω να κατέμαι, ίντα 'χω και με τυραννά μήδε και ποιοι μου φταίνε». Ήταν μια μαντινάδα που μου 'ρθε εκείνη τη μέρα. Την έβγαλα.
- Ερ. Μάλιστα... Εσείς πώς βλέπετε την εξέλιξη των λυράρηδων σήμερα;
- Απ. Πάμε πολύ καλά.
- Ερ. Των λαουτριέρηδων γενικά των σχημάτων;
- Απ. Γενικά πάνε πάρα πολύ καλά. Η εξέλιξη πάει πάρα πολύ καλά. Οι παλιοί αν σηκωθούνε τώρα να δούνε τη νεολαία, δε μπορούν ν' αγγίξουνε καθόλου τα δάχτυλά τους.
- Ερ. Έχουν δεξιοτεχνία;

- Απ. Πολλή... πάρα πολλή. Η νεολαία η καινούργια είναι... πάει πάρα πολύ καλά. Οι παλαιοί παίζανε τα δύο τους δαχτύλια. Εδώ τώρα οι καινούργιοι παίζουνε και τα τέσσερα δαχτύλια.
- Ερ. Όσον αφορά το συναίσθημα; Την καρδιά; Το μερακλίκι;
- Απ. Όχι, υπάρχει και τώρα, υπάρχει είναι πληθώρα βέβαια και να πεις το μερακλίκι διψούσ' ο κόσμος, δεν ήτανε κάθε μέρα. Όποτε το 'βρισκε δε' να... κοιτάξει να κάτσει δυο μέρες, τρεις μέρες, τέσσερις, όσες μπορεί. Τώρα βέβαια είναι κάθε μέρα. Κάθε μέρα γλέντι, όπου θες κάθε μέρα βρίσκεις γλέντι. Κάθε μέρα γάμος, κάθε μέρα βάφτιση κι όλα αυτά είναι κάπως λίγο βαρετό στον κόσμο και σε μας ακόμη, κουραζόμαστε περισσότερο, παρ' όλο που τώρα υπάρχουν τα μηχανήματα δεν κουράζεσαι τόσο.
- Ερ. Έχετε μαθητές;
- Απ. Όχι. Εγώ δεν έχω κι ούτε θέλω μαθητές. Δε μπορώ να τους δείξω. Γιατί όπως έχω κάνει μεγάλο χρόνο να μάθω, έτσι θέλουνε κι αυτοί χρόνο πολύ να τους μάθω. Και δε... έχω κι άλλες δουλειές, δεν ασχολούμαι μόνο με την κρητική μουσική και η δουλειά αυτή θέλει υπομονή μεγάλη. Πολλή υπομονή. Δεν την έχω να... να τότε δείξω δε μπορώ.
- Ερ. Αν ξαναγεννιόσασταν θα θέλατε να ξαναμάθετε λαγούτο;
- Απ. Πολύ. Και δε' να 'μωνα πιο καλός, πιο καλός.. Γιατί δε' να 'χω καλύτερα ακούσματα έχει τώρα και η καινούργια γενιά είναι καλύτερη από μας.
- Ερ. Μάλιστα... Έχετε παιδιά;
- Απ. Έχω τρεις κόρες κι ένα κοριτσάκι...
- Ερ. Το κοριτσάκι είναι;
- Απ. Η γυναίκα μου.
- Ερ. Η γυναίκα σας είχε ποτέ πρόβλημα που είσατε οργανοπαίχτης;
- Απ. Όχι. Όταν την πήρα τη γυναίκα, το πρώτο πράμα που της είπα, της λέω η πρώτη μου αγάπη είναι το λαούτο. Κι η δεύτερη είσαι συ. Και το 'χει καταλάβει ότι όντως εγώ μπορεί να 'χω προβλήματα, να 'χω στενοχώριες, θα πάω να πιάσω το λαγούτο στο σπίτι μου να μου φύγουνε. Να μου φύγουνε, εντάξει άμα τ' αφήσω μπορεί, θα ξανάρθουνε... αλλά τουλάχιστο για μισή ώρα μια ώρα που παίζω κάθε μέρα αν δεν έχω γλέντι θα παίζω, μισή ώρα θέλω κάθε μέρα, κάτι θα μου περάσει, θα μου φύγει.

- Ερ. Αν έχετε στενοχώριες τι παίζετε;
- Απ. Πάντα αρχινάς από παραπονιάρικα, πάντα αρχινάς... καμιά φορά παίζω και είναι το μυαλό μου κάπου αλλού, αλλά το μυαλό μου θα 'ρθει στη μουσική, θα μερακλωθώ, δε ξέρω αν είναι ωραίοι οι καινούργιοι αν αυτό το κάνουν. Εγώ θα παίζω... κατ' αρχήν αν δεν πιω κι ένα κρασάκι δε μπορώ να παίζω. Θέλω να μερακλωθώ για να παίζω, να αισθάνομαι ότι αυτό που παίζω το αισθάνομαι μέσα μου. Τώρα οι καινούργιοι άνθρωποι δε ξέρω πώς το αισθάνονται, είναι πολλοί που παίζουν μηχανικά. Δεν το αισθάνονται. Το γλέντι που θα πάω, ποτέ δεν έχω κοιτάξει λεφτά. Ποτέ των ποτών. Δεν έχω κάνει έτσι να κοιτάζω τα λεφτά. Απλώς θέλω να ευχαριστηθώ εγώ πρώτος, όπως το παίζω το όργανό μου και ο κόσμος από κάτω.
- Ερ. Ο κόσμος πού ρίχνει τα χρήματα; Μπροστά στους οργανοπαίχτες;
- Απ. Ναι.
- Ερ. Στο λυράρη, στο λαουτιέρη;
- Απ. Όπου πρωτοπάει στην αρχή... πέσει στην αρχή ό,τι πέσει, εκεί πάνε γενικά τα λεφτά. Αλλά ποτέ δεν έχω κοιτάξει λεφτά γιατί είναι κι ένα χόμπι δικό μου, δεν είναι ότι ζω με το όργανο. Δε ζω απ' το όργανο. Και δεν το χω επαγγελματικά τελείως πάρει. Είμαι ερασιτέχνης - επαγγελματίας.
- Ερ. Κάτι ενδιάμεσο.
- Απ. Ναι, ναι. Είναι η δεύτερή μου δουλειά, βέβαια, αλλά σαν δουλειά. Σαν χόμπι είναι το πρώτο. Δηλαδή η άλλη μου δουλειά... μπορεί να την παρατήσω, να πάω στο σπίτι, να παίζω μισή ώρα όργανο και να ξαναπάω στην άλλη μου δουλειά.
- Ερ. Ο κόσμος έτσι σας παραδέχεται, δηλαδή... έτσι όταν περνάτε απ' το δρόμο και σας ξέρουνε, σας χαιρετάνε έτσι σαν...
- Απ. Με χαιρετάνε... είναι ορισμένα τραγούδια που 'χω βγάλει και με κοροϊδεύουν ας το πω έτσι... με τα τραγούδια που χω βγάλει. Ή... δε ξέρω πώς να το εκφράσω.
- Ερ. Δηλαδή;
- Απ. Περνάω από κάπου μου λέει «γεια σου αγάπες ψεύτικες», ας πούμε. Έτσι ας πούμε «γεια σου Κρητικέ» με το ψευδώνυμο του θείου μου, στο χωριό τουλάχιστον που με ξέρουνε.

- Ερ. Αυτή η αναγνώριση σας κάνει έτσι χαρούμενο; Ικανοποιημένο;
- Απ. Βεβαίως με κάνει. Ναι. Ή όταν έρθει κάποιος και λέει μπράβο ας πούμε που μας ευχαριστάς, παίζεις τόσο ωραία, το σύνολο του συγκροτήματος που κάνουμε. Γιατί εγώ θέλω να είμαι στο σύνολο καλός. Προσπαθώ και τους άλλους που είμανε μαζί, ό,τι είμαι εγώ να 'ναι κι ο άλλος και... γενικά όλοι μαζί να κάνουμε ένα σχήμα καλό. Αυτό είναι. Δε θέλω να είμαι 'γω σαν πρώτο όνομα, δεν το θέλω αυτό. Κι ούτε πρόκειται να γίνει. Όσους παίζουμε θέλω όλοι μαζί να το βγάλουμε να 'ναι καλό. Ένα σύνολο καλό.
- Ερ. Μάλιστα. Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ που συμμετείχατε στο ερευνητικό αυτό πρόγραμμα, να είστε καλά...
- Απ. Καλά να 'στε κι εσείς, ευχαριστούμε που μας εκαλέσατε και πάντα σε τέτοια να είστε.
- Ερ. Και τιμή μας.
- Απ. Καλά να είστε.